

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XIII. Vtrum voluntas ad omne appetibile; omnibusque suis actibus feratur
indifferenter?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

principia ad conclusiones, & scibilia cum omnimoda similitudine, sed solum cum quadam proportionem. Unde sicut intellectus præcognito principio effectus contingentis, non determinatur de necessitate ad iudicium de futuritione determinatè, vel non futuritione: ita voluntas præintento fine consequibili per plura media, ad neutrum eorum determinatur de necessitate, sed pro libito ad vtrumlibet. Quia videlicet nec intellectus iudicat de aliquo eorum, ipsum determinatè sumptum necessariò adhiberi debere.

Art. 1. Ad 5. Voluntas nostra est potentia subordinata Deo, & subordinans sibi appetitum sensitivum, sed cum hoc discrimine, quòd ipsa subordinatur perfectè, & adæquatè, quoad omnes suos actus, & effectus, diuinæ voluntati beneplaciti: non tamen sic subordinat sibi appetitum sensitivum, vtpotè non habens super illum, dominium despoticum, sed politicum; ratione cuius posterioris imperfectæ, & inadæquatæ subordinationis, dicitur ab Apostolo: *Non quod volo bonum*, nempe non concupiscere aduersus rationem, *hoc ago: sed quod odi malum*, nempe concupiscere aduersus rationem, *hoc ago*, vti exponit Augustinus lib. 3. contra Iulian. c. 26. quatenus voluntas impedire non potest quominus appetitus sensitivus renitatur, actu suo, prosecutioni, & executioni honesti. Ratione verò prioris subordinationis perfectæ, & adæquatæ dicitur ab eodem Apostolo velle, & currere non esse hominis volentis, & currentis; Cor regis esse in manu Dei; Deum operari in nobis, atque in ipso esse viam nostram, quatenus necesse est necessitate conditionata, & consequenti, vt homo velit, ac operetur in tempore, quod Deus præordinauit ab æterno, vt ille vellet, & operaretur.

Art. 2. Verum neutrum horum tollit indifferentiam arbitrij humani, quia non obstante renitentia concupiscentiæ, quæ omninò tolli, aut distrahi ab actu suo non potest, potest voluntas eligere, ac exequi quod honestum est, sicut & omittere. Quæ autem dicuntur tum affirmatiue de diuina supra actus nostros potestate, atque dominio, tum negatiue de nostra insufficientia, ac impotentia, solam intendunt exprimere subordinationem hominis insufficientis ex se præcisè, respectu Dei ex se præcisè sufficientis, atque omnia primitus præordinantis, nec tollunt sufficientiam, & cooperationem eiusdem hominis quatenus adiuti à Deo, & verò adiuti modo sibi connaturali, adeoque fouenti potiùs, ac perficienti indifferentiam eius per media, & comprincipia intrinseca ad id opportuna. Deus enim ita vult, & præordinat, atque peragit, quidquid bene volumus, ac facimus, vt simul velit, ac præordinet modum volendi, ac faciendi nobis connaturalem, adeoque liberum, ac indifferentem. Hac enim de causa confert nobis in tempore ea media, & auxilia, cum quibus præuidit quidem infallibiliter nos ea omnia præstituros esse, quæ ipse prælegit ab æterno, sed quibus vim minimè indidit ligandi, atque rapiendi fataliter voluntatem nostram, aut tollendi ab eadem potestate simpliciter antecedentem impeditiuam præscientiæ diuinæ, ac proinde & præordinationis, qualis præexistit de facto sub his determinatè comprincipiis, & circumstantiis, vti fusius explicatum est in dicta q. 34. de Deo. Ex his patet etiam ad 6.

Ad 7. Dicendum cum D. Thom. 1. 2. q. 115. art. 4. ad 3. *Quod plures hominum sequuntur passionem, quæ sunt motus appetitus sensitivi, ad quos cooperari possunt corpora celestia, pauci autem sunt sapientes, qui huiusmodi passionibus resistunt. Et ideo Astrologi, vt in pluribus vana possunt predicere, & maxime in communi, non autem in speciali. Quia nihil prohibet hominem per liberum arbitrium passionibus resistere; vnde & ipsi Astrologi di-*

cunt quòd sapiens homo dominatur astris, in quantum scilicet dominatur suis passionibus. Passiones enim in vnoquoque principalis, ac vniuersalis, licet non vnicè, & adæquatè, exurgunt iuxta aspectum, impressionem, & influxum aliorum respectu cuiusque, & iuxta temperamentum corporis indidem præcipue proueniens, sed ab eo, & à phantasia ita dependet ratio humana, & appetitus rationalis, vt tamen eisdem absolutè dominetur, vtpotè transcendens eorum limites, atque vniuersalior existens, quoad obiecta, & motiua, ad quæ emergit, quæque considerat cum speculatiue, tum practice, absque organo corporeo, ideoque potest exire à serie operationum, & effectuum præscripta per astra.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum Voluntas ad omne appetibile, omnibusque suis actibus feratur indifferenter?

IDEVR ita ferri. 1. Quia quod unicuique potentia conuenit intrinsecè ex sua natura, non potest pati varietatem in vilo eius actu, ex varietate extrinseca obiectorum. Præualeat, enim quod est intrinsecum, omnibus extrinsecis. Necesse igitur est, vt voluntas feratur indifferenter ad omne suum obiectum, & omni suo actu; cum sit potentia indifferens intrinsecè ex sua natura, vt dictum est.

2. Si quod obiectum imponeret voluntati necessitatem prosecutionis, aut fugæ, illud maximè esset summum bonum, & summum malum: neutrum autem necessitatem imponit, vt patet in pluribus, qui propter delectabilia sensus, & alia eiusmodi auertuntur à Deo, qui est summum hominis bonum; & conuertuntur ad peccatum, quod est summum hominis malum. Nullius ergo, aut prosecutionis, aut fugæ necessitas incumbit voluntati ex vilo obiecto. Nullo autem obiecto imponente necessitatem, nullus actus potest euadere necessarius.

3. Circa ea omnia est libera electio, de quibus est consultatio, & inquisitio. Quia electio, est appetitus præconiliati, vt dicitur 3. Ethic. c. 3. Consilium autem, & inquisitio est de omni obiecto volibili. De his namque omnibus consultatio, & inquisitio esse potest, de quibus dubitatio aliqua, & ignorantia esse potest, vt dicit D. Thomas ex Damasc. lib. 2. fid. Orthod. c. 22. De omni autem volibili contingit dubitare, & ignorare. Quia dubitatio, & ignorantia de vltimo fine continet in se virtualiter, & implicite dubitationem, & ignorantiam circa cætera omnia. Dubitatur verò, & inesse ignorantia potest de ipso vltimo fine, alij enim eum constituunt in summo bono, quod est Deus, alij, idque multipliciter, in rebus creatis, vt dictum est supra.

4. Omnes actus humani habent aliquam bonitatem coniunctam cum aliqua imperfectione, seu defectu perfectionis. Omnes igitur actus humani habent, vnde indifferenter acceptentur, vel omitantur, & eligantur, ac reiciantur à voluntate pro libito, qualemque demum sit obiectum eorum.

Art. 1. Respondetur. Neque ad omnia obiecta, neque semper ad eadem, nec ad omnes actus possibiles circa singula, neque semper ad eosdem conuenit voluntati libertas indifferentiæ. Quia de ratione voluntatis quatenus proximè indifferentis est, vt apparet

ex quaestione precedenti. Primum, ut sit ad opposita, & inuicem impossibilia bona. Deinde, ut adsit præcognitio comparatiua eorum inter se, & discretiua excessus, quoad aliquid, ex parte vtriuslibet ipsorum supra alterum; Demum, ut nil simpliciter antecedit ex parte actus primi impossibile intrinsecè, aut connexum cum alterutro ex extremis indifferentiæ determinatè sumpto. Non autem omnia objecta voluntatis sunt eiusmodi, nec semper respectu eorundem, vel obiectorum, vel actuum, adest voluntati eiusmodi præcognitio, & exclusio omnis impossibilis aut connexi. Non igitur ad omnia objecta, omnesque actus circa singula objecta, nec semper ad eadem, vel eandem, inest voluntati indifferentia saltem proxima.

Art. 2. Et quidem manifestum imprimis est, non omnem rationem bonitatis esse impossibilem cum aliqua alia ratione bonitatis. Quia ratio boni ut sic reperitur in omni bono particulari, ideoque cum nullo bono est impossibilis. Rursus felicitas, seu bonum perfectum, si quidem ex suo conceptu est perfecta omnium bonorum aggregatio, nulli opponitur appetibili sub eo conceptu, sed omnia, & qualibet alia bona, quatenus bona sunt, sunt vel ipsa felicitas, vel pars felicitatis, aut aliquid ad eam conferens. Præterea nihil respectu cuiusquam habet rationem boni, nisi relatè ad existentiam ipsius, quandoquidem non existenti nihil prodesse, sicut nihil obesse potest. Quapropter omne appetibile, & conueniens respectu cuiusque, includit in suo conceptu, vel in recto, vel in obliquo esse, seu existentiam eiusdem. Eadem denique ratione, & maiori, existentia Dei secundum se cum nullo appetibili est impossibilis. Quia omne aliud appetibile dependet essentialiter à Deo tanquam causa vniuersali, & vnice requisita essentialiter ad existentiam cuiusque, omniumque, & singulorum aliorum bonorum, quorum vnusquisque est capax. Ergo neque respectu boni ut sic, & felicitatis, seu boni perfecti, neque respectu sui secundum se, neque respectu Dei, ut causæ primæ, conuenit cuiquam indifferentia ad volendum, & nolendum. Quia videlicet hæc omnia recurrunt saltem implicitè in omni alio volibili, suntque necessaria, ut detur quodvis aliud volibile.

Art. 3. Manifestum præterea est circa bona alia particularia inuicem impossibilia, & excedentia inuicem secundum aliquid, ideoque capacia absolute ex natura sua circa quæ voluntas veretur indifferenter, & electiue, iuxta dicta supra. Manifestum, inquam est, circa eiusmodi objecta, prius concipi ab intellectu cognitionem apprehensiuam bonitatis conuenientis vnicuique eorum secundum se, quam cognitionem, vel comparatiuam eorum inter se, vel etiam representatiuam imperfectionis, aut malitiæ conuenientis vnicuique eorundem secundum se. Primò quia simplicia sunt priora compositis, & affirmationes negationibus. Deinde quia intellectus facilius, ac prius elicit cognitiones magis conformes sensui incapaci compositionis, & diuisionis, necnon cognitionis negationum, ac priuationum; distanti verò magis à compositione, & diuisione intentionali, seu à cognitione comparatiua, quam à perceptione vniuersali cuiusque negationis, seu priuationis secundum se: quatenus comparatio duorum extremorum inter se superaddit aliquid perceptioni negationis conuenientis vtrius eorum respectu alterius, ideoque præsupponit per se in homine, utpote operante dependenter à sensu, talem perceptionem absolutam vtriusvis extremi secundum se. Cum ergo cognitio boni secundum solam rationem bonitatis necessariò inducat in voluntate complacentiam circa ipsam; eademque ratione necesse sit, ut pari necessitate subsequatur

in voluntate displicentia aliqua ad cognitionem imperfectionis, & malitiæ secundum se; apparet clarè etiam circa objecta absolute capacia, quæ terminent electionem liberam, antecederet ad ipsam existere in voluntate simplicem, tum complacentiam bonitatis, tum displicentiam imperfectionis, seu malitiæ eorum seorsim, & secundum se, adeoque non omnes actus voluntatis circa talia etiam objecta esse liberos, sed præmitti aliquos actus necessarios, ad quos deinde subleuantur electiones liberæ; sicuti subsequuntur in intellectu assensus, & dissensus post simplices apprehensiones terminorum.

Art. 4. Obseruandum est vterius, ad præferendum rationaliter, & electiue vnum obiectum alteri, non sufficere, quod vtrunque cognoscatur vnum alteri præminere, seu mutuo, seu non mutuo, aut quod indicetur bonitatem vnius esse tantam, ut re ipsa præcellat alteri; sed necesse insuper esse, ut adsit tum discretio veri à falso, saltem probabilis, tum abstractio complexionis contradictoriæ æquiualens abstractioni entis, ut sic. De necessitate huius abstractionis dictum est, quantum ad præsens sufficit in quæst. precedenti. Discretio veri à falso est necessaria, quia bonum ut vnum, cognitum ut verum, & reale mouet multò magis, quam bonum ut decem, aut centum, aut mille, præcendens à veritate, & realitate; & si quidem cognoscatur esse falsum, ac impossibile, nihil prorsus mouere potest, saltem ad actum efficacem. Ergo ut detur præferibilitas vnius comparatione alterius, seu ut cognoscatur vnum quatenus præferibile alteri, oportet, ut adsit cognitio discretiua veri à falso: nullaque poterit subsequi electio formaliter talis, & libera non præeunte eiusmodi discretione. Abstractio illa vniuersalis, & vis ista discretiua deest, vel vtraque simul, vel saltem altera pueris, & decrepitis, ante, & post determinatum quoddam tempus: dormientibus, & ebriis, amentibus, & furentibus, aut deficientibus ex passione, ideoque iis omnibus deest libertas indifferentiæ.

Art. 5. Et quidem necesse est dormientibus deesse omnem veri à falso discretionem, dicente Augustin. lib. 12. super Gen. ad lit. c. 2. quod in somno adhæret anima similitudini, tanquam ipsi rei. Nempe intellectualis discretio veri à falso dependet à simili discretionem facta per sensum, quoad ea sensibilia, quibus mediantibus assurgit intellectus ad singula intelligibilia. Dormientibus autem deest omnis discretio veri à falso pertinens ad sensum. Quia nullus illis est sensuum exteriorum usus, qui tamen soli sunt discretiui veri à falso, utpote immediatè perceptiui obiectorum, ut sunt in se; solusque proinde superest usus sensus communis, seu phantasiæ, quæ æqualiter est possibile, & impossibile, absque vlla ex se præcisè vni discernendi inter illa, licet ex se præcisè sit idonea, quæ inferuiat abstractionibus intellectus, quas propterea sæpè facimus etiam dormientes. Pueris & conuerso, & decrepitis, tamen insit vis discretiua veri à falso propter usum legitimum sensuum exteriorum, deest tamen vis abstractiua rationum vniuersalium, & comparatiua complexionis contradictoriæ. In pueris quidem propter nimiam ex nimio calore raritatem, & dissipationem spirituum vitalium deferentium phantasmata; in senibus verò propter nimiam ex nimio frigore condensationem, & coagmentationem eorundem spirituum: tum etiam propter nimiam in pueris redundantiam humiditatis, & vaporum opprimentium, ac confudentium imagines rerum in-existentes phantasiæ, & propter eorundem defectum in senibus debilitatum, & extenuatum spirituum, & consequenter imaginum illis infidentium. Ex his namque omnibus impeditur actiuitas, & inspectio intellectus, quominus perfecte discernere, & abstrahere

De 3 possit

possit rationes communes à particularibus ad eum ferè modum quo impediuntur oculi, quominus perfecte legant propter nimiam dissipationem, aut contractionem characterum, & propter nimium atramentum illis superinfusum, aut propter defectum eiusdem, nimiamve exilitatem. Nempe intellectus inspicit, & quasi legit in phantasia, & spiritibus vitalibus, sicut oculi in charta, ideoque impeditur ille ex phantasia malè disposita, sicut impediuntur isti ex characteribus non bene dispositis, aut non satis eminentibus.

Art. 6. Idem malum evenit in ebris ex redundantia vaporum, & ex nimio, ac irrequieto cerebri calore, ferè ut in pueris. In amentibus, & in perturbatis ex subito impetu, ac prædominio passionis, non est uniformis vniuersaliter causa phantasia indispota, & rationis indè impedita; sed in quibusdam is defectus est similis defectui puerorum; In aliis defectui decrepitorum iam explicato. Aliis enim peruertitur phantasia ex nimio calore, aliis ex nimio frigore cerebri permanentiter insidenti, aut repente inducto ad tempus, & ex simili discrepantia quoad redundantiam, aut extenuationem humiditatis, & vaporum, prouenienti, vel ex constitutione cuiusque physica, vel ex nimia quorundam obiectorum apprehensione causata vel per vehementiam alicuius sensibilis, vel per meditationem diuturnam, & deordinatam eorum obiectorum, & per immanentem subindè memoriam eius, cum proportionali deordinatione. Iis igitur de causis, de quibus alibi fusiùs dicendum est, deficit in his omnibus libertas indifferentiæ circa ea etiam obiecta, & actus, circa quæ, & per quos indifferenter ferri posset voluntas per se, vel ex natura ipsius voluntatis, & obiectorum secundum se.

Art. 7. Postremo existente etiam cognitione perfecta, tum quoad abstractionem, tum quoad discretionem, & æstimationem veri, & falsi circa obiecta, quæ voluntas indifferenter prosequi, ac reicere potest absolute; potest nihilominus eidem circa eadem deesse proxima indifferentia, quoad aliquos actus, inducta ad eos necessitate, ac determinatione proxima per alios priores actus. Sicut enim intellectus admittit præmissis non potest impedi, quominus assentiat conclusioni, licet impedi absolute potuisset, quominus assentiretur præmissis, & consequenter conclusioni: ita etiam voluntas, præhabita intentione efficaci alicuius finis non potest suspendere, in sensu composito talis intentionis, electionem mediij propositi per intellectum, tanquam vnice necessarij; multò verò minùs potest idem medium odisse. Quia videlicet sicut assensus præmissarum est implicitus assensus conclusionis, ita intentio efficax finis est implicita volitio efficaci mediij vnice requisiti ad illum. Vnde si posita intentione finis, posset nihilominus suspendi volitio mediij vnici, aut adiungi nolitio eius; posset utique idem simul esse volitum, & nolitum, aut non volitum ab eodem, cognita identitate voliti cum nolito, aut non volito. Quod repugnat, quia sicut repugnat idem à parterei esse, & non esse simul, aut simul esse à parte rei aliquid essentialiter impossibile cum illo: ita repugnat, ut dentur simul tum in intellectu affirmatio, & negatio eiusdem secundum idem, aut affirmationes impossibilium, agnita identitate, & impossibilitate: tum in voluntate assimilés volitio, & nolitio, seu non volitio, aut volitiones impossibilium, nempe actus intellectus, & voluntatis sunt impossibiles, & impossibiles mutuo iuxta impossibilitatem, & impossibilitatem obiectorum, circa quæ versatur, propter inclinationem innatā vtriusque potentie ad conformitatem sui cum obiectis, ipsarumque perfectio-

nem consistentem vnice, & adæquatè in ea conformitate seu passiva, ut in intellectu, seu actiua, ut in voluntate. Præexistente igitur intentione efficaci finis, electio vnici mediij, quæ deinde subsequitur non est libera libertate distincta ab ea libertate, qua præconcepta fuit eadem intentio, sed tantum est libera mediata per extrinsecam denominationem, sicut actiones exteriores imperatæ à voluntate. Eadem autem est ratio, ut patet, de quolibet alio actu præsupponenti pro priori naturæ alium actum intrinsecè connexionem cum ipso, vnde cumque demum proneniat ea connexio. Ex his itaque omnibus apparet, neque quoad omnia obiecta, neque quoad omnes actus circa obiectum aliquod, neque sub omni dispositione, aut pro omni tempore conuenire indifferentiam proximam voluntati nostræ, & quibus circa ea omnia exceptio-nibus ipsa subsit. Quia verò exceptio, & ratio exceptionis firmat, atque conuincit regulam in contrarium, indidem simul apparet, circa quæ, & quatenus, & quando eadem indifferentia eidem supersit voluntati, quod tamen ipsum apparebit aliquanto distinctius ex dicendis infra, præsertim q. 16.

Ad 1. Omnis libera, & contingens operatio voluntatis fundatur in aliqua eiusdem operatione necessaria, & ab ea tanquam à suo principio dependet: sicut omnis conclusio scientifica fundatur in aliquo principio per se noto, atque ab eodem dependet. Omnis enim libera electio est ordinatio alicuius ad aliquid aliud iam præintendum, ideoque, ne detur processus in infinitum, necesse est, ut voluntas ex sua natura sit intrinsecè determinata ad intentionem efficacem alicuius finis, quem contemnere, aut reicere minime possit. Vnde nulla voluntas creata, aut etiam ipsa increata est indifferens, vel proximè, vel remotè ad omne obiectum, omnemque actum. Voluntas verò creata, ut sit proximè indifferens respectu alicuius obiecti, & actus, indiget aliis comprincipiis sibi superadditis, quæ multiplici de causa possunt deficere, ut dictum est; ideoque fieri potest, ut sæpè illi desit proxima indifferentia respectu eorum etiam obiectorum, & actuum, vel omnium, vel aliquorum, ad quæ est remotè indifferens ex sua natura.

Ad 2. Sicut contingit idem simul cognosci, ac affirmari sub vno conceptu, atque ignorari sub alio; ita etiam contingit idem simul esse volitum, & nolitum, seu contemptum eodem modo, & quod perindè est idem ab eodem sub vno conceptu esse volitum efficaciter, simulque nolitum, seu contemptum sub alio conceptu. Hoc igitur pacto omnes necessariò volunt Deum sub conceptu causæ primæ, seu causæ vnice requisitæ ad existentiam suam, necnon sub conceptu, suæ felicitatis, & summi sui boni. Hac videlicet, quæ formaliter ut talia sunt necessariò volita, sunt realiter identificata cum Deo. Fieri nihilominus potest, ut contemnatur, & odio habeatur Deus, & de facto contemnatur, atque odio habetur à pluribus, & sæpè, quatenus est auctor aliorum quorundam effectuum, nempe legum præcipientium abstinentionem à pluribus delectabilibus sensibus; postpositionem bonorum præsentium, respectu futurorum, prælationem auctoritatis reuelationisque diuinæ, comparatione rationum humanarum; necnon, ut est auctor pœnæ æternæ propter peccatum commissum in instanti, & sic de aliis contradicentibus sensui, aut rationi inordinatæ. Eadem ferè ratio est proportionaliter de amore summi mali sumpti materialiter, ac identicè, licet sub conceptu miseria, & summi mali, necessariò odio habeatur ab omnibus. Verum de hoc dicendum est iterum infra.

Ad 3. Circa amabilitatem, & amorem boni ut sic, & felicitatis, seu proprii boni adæquati, & perfecti, nulla est, aut esse potest consultatio, sed solum institui

ea potest circa rationem, seu entitatem determinatam, aut circa collectionem rerum, in qua ea consistit re ipsa. Eadem autem est proportionalis ratio de amore necessario ultimi finis, & de amore libero circa id, in quo ille consistit re ipsa, ut liquet ex responsione præcedenti. Electiones porro humane plerumque sunt dependenter ab intentione efficaci ultimi finis sub solo conceptu confuso elicitationis secundum se, atque ab appetitione efficaci, ut unicuique bene sit, ideoque sunt cum indifferentia proxima ad eligendum honestè, & ad peccandum, & non solum ad electiones honestas inter se inæquales, quæ est proxima indifferentia propria prædiligentis Deum super omnia, ex suppositione, quod iam sic prædiligat.

Ad 4. Imperfectiones communes omnibus actibus humanis sunt malum, aut quasi malum inevitabile homini, ideoque non possunt sufficere ad libertatem electionis; quia libera electio est eorum tantum quæ in nostra potestate est, ut sint, vel non sint, aut ut habeantur, vel non habeantur. Deinde non omnis defectus perfectionis habet rationem mali, seu obiecti fugæ, sed solus defectus perfectionis unicuique debita inesse. Non autem debetur nobis, aut nostris actibus exclusio omnis imperfectionis, ut patet. Ergo non omnis imperfectio est obiectum fugæ, seu libertatis, seu necessitatis, respectu nostri.

QVÆSTIO XIV.

Utrum libertas in actu secundo sit adæquatè intrinseca actibus liberis?

DETER, non esse adæquatè intrinseca, sed esse denominationem inadæquatè extrinsecam. I. Quia potentia libera adæquatè sumpta includit in se duas potentias; alteram elicendi actum, alteram omittendi eundem, aut elicendi actum oppositum. Nulli autem actui est intrinsecum adæquatè, ut dependeat à potentia elicendi ipsum, & simul à potentia omittendi eundem, aut elicendi actum oppositum: sed hæc utraque potentia se habet omnino per accidens, respectu unicuiusvis actus seorsim sumpti. Nullus itaque actus procedens à potentia libera est particeps perfectionis conuenientis tali potentia adæquatè sumptæ. Nulli igitur actui libero est adæquatè intrinsecum, ut sit liber in actu secundo, sicut potentia ipsi libera est adæquatè intrinsecum, ut sit libera in actu primo. Imò quia termini duplicis eiusmodi potentia non solum dispartat, sed etiam opposito modo se habent; non solum utriuslibet eorum est per accidens quod simul detur potentia ad alterum: verum etiam conuenit per se, & essentialiter utriuslibet eorum, ut dum ipse existit, nihil prorsus influat potentia ad oppositum terminum, formaliter ut talis; utque perinde adsit in voluntate, atque si nullatenus existeret in rerum natura. Ergo nullus terminus, nullumque exercitium potentia libera oritur ab eadem, ut libera est adæquatè; quin potius est illis essentialis, ut altera ex potentiis constituentibus libertatem in actu primo, vel non detur re ipsa à parte rei; vel perinde se habeat, atque si non daretur à parte rei re ipsa; Nec minus repugnat actioni, ut oriatur à potentia libera, quatenus libera adæquatè, quàm repugnat esse actionem & omissionem sui simul: seu esse volitionem, & non-volitionem formalem respectu eiusdem & obiecti, & potentia.

2. Eo ipso, quod intelligatur, actionem oriri à voluntate quatenus potente illam producere, simulque adesse voluntati specificationi, & à parte rei potentiam omittendi eandem actionem, intelligitur formaliter illam esse liberam. Id autem intelligitur, quin intelligatur, potentiam omittendi, quatenus omittendi potentia est, exhibere influxum aliquem in eam actionem, aut actionem ab ea dependere. Aliud nempe est, vnam potentiam adesse alteri; aliud simul cum illa exhibere formaliter suum concursum. Ergo absque influxu potentia omittendi, & dependentia ab illa, intelligitur formaliter libertas actionis, ac proinde intelligitur intellectus iis solis prædicatis ipsi adæquatè intrinsecis, quæ haberet, si procederet à voluntate necessario operante. Quod patet. Quia voluntas præcisè quatenus potens elicere aliquem actum, nihilo differt à se ipsa ut operante necessario; ideoque quatenus talis præcisè, non potest communicare actioni vllum prædicatum ipsi adæquatè intrinsecum, quod non communicaret, si operaretur necessario.

3. Voluntate eliciente amorem erga Petrum per duo instantia, potest Deus exhibere pro primo instanti concursum indifferentem ad eum actum, & ad omissionem eiusdem; pro secundo vero, concursum determinatum ad amorem, negato omni concursu ad omissionem. Nec enim dici potest in hoc euentu amorem elicitem pro primo instanti, deficere pro secundo, & substitui alium distinctum specie à priori. Quia supponitur Deum solummodo negare concursum pro secundo instanti ad actus impossibiles cum amore, non verò ad amorem. Nequit autem actus amoris destrui per solam negationem, concursus ad omnes actus, & determinationes voluntatis impossibiles cum ipso: quandoquidem remoti impossibilium cum effectu præexistenti, potius confert ad conseruationem eius. Confirmatur paritate; quia intellectus potest conseruare eundem assensum, data, & ablata potestate ad dissensum illi contrarium; idemque cernitur proportionaliter in aliis causis, circa effectus disparatos. Nihil autem obstat quominus dicatur idem eodem modo de voluntate, & eius actionibus, seu actuum omissionibus.

Confirmatur denuò, quia actus abstractius intellectus circa obiectum contingens, est intrinsecè indifferens, ut sit verus, vel falsus, & potest subesse utriuslibet denominationi, prout acciderit existere, vel non existere obiectum, de cuius ratione est, ut sit principium intellectus. Ergo similiter actus voluntatis circa obiectum particeps bonitatis simul, & malitiae, est indifferens intrinsecè, ut sit liber, vel necessarius, & potest subesse utriuslibet denominationi, iuxta diuersitatem influxus diuini, qui cooperatur voluntati nostræ.

Confirmatur rursus: Quia idem actus potest elici pro vno instanti ex vi alterius actus efficaciter, & omnino determinatè imperantis pro priori naturæ: pro alio verò instanti, quin præcedat vllum tale imperium. Quilibet namque actus voluntatis habet sufficientem bonitatem in se, ratione cuius præintendi efficaciter, & determinatè imperari possit: sicut præintenduntur, ac imperantur actiones exteriores: & præterea respicit ex parte obiecti, circa quod versatur peculiarem bonitatem sufficientem, qua sola mouente determinari possit immediatè voluntas ad illud volendum. Ergo idem actus potest transire de libero in necessarium immediatè, & e conuerso. Patet consequentia: quia dum elicitur actus ex vi imperij efficaci, & omnino determinati, non est immediatè liber, utpote elicitus à voluntate iam intrinsece prædeterminata ad vnam pro priori naturæ, ob rationem verò contrariam est immediatè liber, dum elicitur ab-